

**Кримінальне право України.
Загальна частина. Видання
11-те**

У навчальному посібнику висвітлюються питання Загальної частини кримінального права України, з урахуванням положень національного законодавства, а також законодавства іноземних держав і міжнародних нормативно-правових актів. Зміст навчального посібника узгоджується із програмою курсу «Кримінальне право України. Загальна частина». Матеріал підготовлено з перспективним урахуванням змін до Конституції України та чинного законодавства України. Водночас, у навчальному посібнику враховано аспекти перехідного періоду реформування законодавчої системи, а також те, як остання функціонує станом на сьогодні.

Видання розраховане на студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), викладачів, наукових працівників, а також на всіх, хто цікавиться питаннями кримінального права.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Вереша Р. В.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Загальна частина

Навчальний посібник

*11-те видання,
перероблене та доповнене*

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • Алерта • 2025

УДК 343(1–87)(075.8)
В31

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(Лист № 1.4/18-Г-412.1)*

*Рекомендовано до опублікування вченою радою
Академії адвокатури України
(протокол № 7 від 27 червня 2024 року)*

Рецензенти:

Костенко О.М. – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України;

Стрельцов Є.Л. – доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України;

Тихий В.П. – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України.

Вереша Р. В.

В31 Кримінальне право України. Загальна частина. Вид. 11-те, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2025. 610 с.

ISBN 978-617-566-851-1

У навчальному посібнику висвітлюються питання Загальної частини кримінального права України, з урахуванням положень національного законодавства, а також законодавства іноземних держав і міжнародних нормативно-правових актів. Зміст навчального посібника узгоджується із програмою курсу «Кримінальне право України. Загальна частина». Матеріал підготовлено з перспективним урахуванням змін до Конституції України та чинного законодавства України. Водночас, у навчальному посібнику враховано аспекти перехідного періоду реформування законодавчої системи, а також те, як остання функціонує станом на сьогодні.

Видання розраховане на студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), викладачів, наукових працівників, а також на всіх, хто цікавиться питаннями кримінального права.

УДК 343(1–87)(075.8)

ISBN 978-617-566-851-1

© Вереша Р.В., 2025,

© Видавництво «Алерта», 2025.

ЗМІСТ

Передмова	3
Вживані у навчальному посібнику скорочення.....	5

РОЗДІЛ І.

ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТОДИ ТА ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА. НАУКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

§ 1. Поняття та предмет кримінального права	6
§ 2. Метод кримінального права	9
§ 3. Завдання кримінального права	11
§ 4. Наука кримінального права.....	13
§ 5. Система позитивного кримінального права	20

РОЗДІЛ ІІ.

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

§ 1. Принципи законності, рівності громадян перед законом і особистої відповідальності за наявності вини...27	
§ 2. Принципи невідворотності кримінальної відповідальності та гуманізму	29
§ 3. Принцип справедливості (індивідуалізації) відповідальності та принцип економії кримінальної репресії	30

РОЗДІЛ ІІІ.

КРИМІНАЛЬНИЙ ЗАКОН

§ 1. Поняття, значення та завдання кримінального закону	32
§ 2. Джерела кримінального права	34
§ 3. Витоки та формування кримінального законодавства	37
§ 4. Структура кримінального закону	42
§ 5. Тлумачення кримінального закону	46

§ 6. Принципи чинності кримінального закону у просторі та часі.....	51
§ 7. Чинність кримінального закону за територіальним принципом.....	53
§ 8. Чинність кримінального закону за національним та універсальним принципами.....	58
§ 9. Видача особи, яка вчинила кримінально протиправне діяння.....	60
§ 10. Чинність кримінального закону у часі.....	62

РОЗДІЛ IV.

ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

§ 1. Законодавче визначення кримінального правопорушення в історичному аспекті.....	65
§ 2. Кримінально протиправне діяння за законодавством іноземних держав	70
§ 3. Поняття кримінального правопорушення і його ознаки за кримінальним правом України.....	81
§ 4. Значення ч. 2 ст. 11 КК України для поняття кримінального правопорушення.....	89
§ 5. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень за кримінальним правом України.....	91

РОЗДІЛ V.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ТА ЇЇ ПІДСТАВИ

§ 1. Поняття кримінальної відповідальності та її реалізація ...	100
§ 2. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття та значення кримінально-правової кваліфікації.....	105

РОЗДІЛ VI.

СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

- § 1. Поняття і значення складу кримінального правопорушення108
- § 2. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення 114
- § 3. Види складів кримінальних правопорушень..... 118

РОЗДІЛ VII.

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

- § 1. Поняття та значення об'єкта кримінального правопорушення123
- § 2. Класифікація об'єктів кримінальних правопорушень....129
- § 3. Предмет кримінального правопорушення.....132

РОЗДІЛ VIII.

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

- § 1. Поняття та ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.....135
- § 2. Суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність).....138
- § 3. Наслідки кримінального правопорушення.....140
- § 4. Причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та наслідками143
- § 5. Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.....149

РОЗДІЛ IX.

СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

- § 1. Поняття суб'єкта кримінального правопорушення155
- § 2. Осудність як ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття обмеженої осудності161

§ 3. Неосудність та її кримінально-правове значення	166
§ 4. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність	171
§ 5. Спеціальний суб'єкт кримінального п равопорушення	176
§ 6. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння	180

РОЗДІЛ X.

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

§ 1. Поняття і значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення	185
§ 2. Поняття та зміст вини	187
§ 3. Умисел і його види	192
§ 4. Необережність та її види	202
§ 5. Кримінальні правопорушення зі складною виною	210
§ 6. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення	213
§ 7. Помилка та її кримінально-правове значення	217

РОЗДІЛ XI.

СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

§ 1. Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення	226
§ 2. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення	230
§ 3. Готування до кримінального правопорушення	231
§ 4. Замах на кримінальне правопорушення	235
§ 5. Добровільна відмова при незакінченому кримінальному правопорушенні	238

**РОЗДІЛ XII.
СПІВУЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРАВОПОРУШЕННІ**

- § 1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні ..241
§ 2. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.....243
§ 3. Форми співучасті у кримінальному правопорушенні247
§ 4. Види співучасників кримінального правопорушення....251
§ 5. Причетність до кримінального правопорушення262

**РОЗДІЛ XIII.
МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ**

- § 1. Поняття та характерні ознаки множинності
кримінальних правопорушень265
§ 2. Одиначне кримінальне правопорушення266
§ 3. Форми множинності кримінальних правопорушень.....269

**РОЗДІЛ XIV.
ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ
ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ**

- § 1. Поняття та види обставин,
що виключають кримінальну протиправність діяння.....278
§ 2. Необхідна оборона280
§ 3. Уявна оборона.....285
§ 4. Затримання особи, що вчинила кримінальне
правопорушення287
§ 5. Крайня необхідність290
§ 6. Фізичний або психічний примус294
§ 7. Виконання наказу або розпорядження295
§ 8. Діяння, пов'язане з ризиком.....298
§ 9. Виконання спеціального завдання з попередження чи
розкриття кримінально протиправної діяльності
організованої групи чи злочинної організації302

10. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни,
незалежності та територіальної цілісності України.....304

**РОЗДІЛ XV.
ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

§ 1. Поняття звільнення від кримінальної
відповідальності та його види.....306

§ 2. Звільнення від кримінальної відповідальності
у зв'язку з дійовим каяттям309

§ 3. Звільнення від кримінальної відповідальності
у зв'язку з примиренням винуватого з потерпілим.....311

§ 4. Звільнення від кримінальної відповідальності
у зв'язку з передачею особи на поруки313

§ 5. Звільнення від кримінальної відповідальності
у зв'язку із зміною обстановки316

§ 6. Звільнення від кримінальної відповідальності
у зв'язку із закінченням строків давності318

§ 7. Спеціальні види звільнення від кримінальної
відповідальності323

**РОЗДІЛ XVI.
ПОНЯТТЯ ТА МЕТА ПОКАРАННЯ**

§ 1. Поняття та ознаки кримінального покарання325

§ 2. Мета покарання328

**РОЗДІЛ XVII.
СИСТЕМА ПОКАРАНЬ ТА ЇХ ВИДИ**

§ 1. Поняття системи кримінальних покарань
та її значення.....332

§ 2. Види покарань336

РОЗДІЛ ХVIII. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

- § 1. Загальні засади призначення покарання.....361
- § 2. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.....380
- § 3. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.....383
- § 4. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень385
- § 5. Призначення покарання за сукупністю вироків.....387
- § 6. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту.....389
- § 7. Обчислення строків покарання.....391

РОЗДІЛ ХІХ. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ

- § 1. Загальна характеристика звільнення від покарання та його відбування.....392
- § 2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням 395
- § 3. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.....399
- § 4. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.....402
- § 5. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання405
- § 6. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби.....407
- § 7. Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким.....408

§ 8. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.....	411
§ 9. Звільнення від покарання за хворобою.....	414
§ 10. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого	416
§ 11. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.....	417

РОЗДІЛ XX. СУДИМІСТЬ

§ 1. Поняття судимості, її кримінально-правові та загальноправові наслідки.....	421
§ 2. Погашення та зняття судимості.....	423

РОЗДІЛ XXI.

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

§ 1. Обмежувальні заходи.....	428
§ 2. Поняття, мета та види примусових заходів медичного характеру	429
§ 3. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування	435
§ 4. Спеціальна конфіскація.....	437
§ 5. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	440

РОЗДІЛ XXII. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

§ 1. Загальні положення щодо кримінальної відповідальності неповнолітніх	446
--	-----

§ 2. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру.....	449
§ 3. Особливості покарання неповнолітніх за вчинені кримінальні правопорушення	453
§ 4. Звільнення від покарання неповнолітніх.....	457
§ 5. Погашення та зняття судимості щодо осіб, які вчинили кримінальне правопорушення до досягнення 18-річного віку.....	462

**РОЗДІЛ XXIII.
ОСНОВНІ РИСИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ПОЛІТИКИ**

§ 1. Кримінальне право держав романо-германської правової сім'ї	464
§ 2. Кримінальне право держав загального права.....	469
§ 3. Кримінальне право мусульманських держав	473
§ 4. Кримінальне право держав Далекого Сходу	476
§ 5. Основні засади проекту Кримінального кодексу України (Загальна частина)	479

Навчальне видання

Вереша Роман Вікторович

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Загальна частина

Навчальний посібник

*11-те видання,
перероблене та доповнене*

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
Д. М. Алексєєв

Підписано до друку 12.08.2024 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 33,48.
Наклад 1000 прим.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

Е-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.

[Перейти на сайт](#) →